

ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

บทวิเคราะห์ความช่วยเหลือของประเทศจีนต่อนานาประเทศ ในการรับมือวิกฤต “โควิด-19”

(ภาพจาก World Economic Forum (WEF) <https://www.weforum.org/>)

Focus

ฉบับที่ 4/2563

จัดทำโดยฝ่ายวิชาการ
ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

1. สถานการณ์ในภาพรวม

ภายหลังจีนควบคุมสถานการณ์ประเทศได้มากขึ้น จีนได้พยายามแสดงบทบาทแก้ไขปัญหาของ โลก ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายต่อนโยบายต่างประเทศของจีน โอกาสคือการยอมรับการผงาดขึ้นมา ของจีนและการฟื้นฟูตลาดส่งออกของจีนในต่างประเทศ โดยจีนได้ใช้โอกาสการแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างความเชื่อใจและร่วมมือกับต่างประเทศให้ใกล้ชิดมากขึ้น การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทีมแพทย์ อุปกรณ์ ป้องกันและรักษาผู้ป่วย โดยตั้งแต่ 1 มีนาคม พ.ศ.2563 จีนส่งออกหน้ากากกว่า 4,000,000,000 ชิ้น เครื่องช่วยหายใจ 16,000 เครื่อง, ชุดป้องกัน 37,500,000 ชิ้น และชุดทดสอบเชื้อไวรัส 2,840,000 ชุด ไป ช่วยเหลือต่างประเทศกว่า 50 ประเทศ ขณะเดียวกัน จีนได้เผชิญความท้าทายจากการแพร่ระบาดของไวรัส จากผู้เดินทางจากต่างประเทศ ความหวาดระแวงต่อการช่วยเหลือของจีนในบางประเทศ ตลาดและระบบ เศรษฐกิจโลกได้รับความเสียหาย และแนวคิดชาตินิยมที่เริ่มมีมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความก้าวหน้า ขององค์การระหว่างประเทศและผลประโยชน์ของจีนในต่างประเทศ

2. บทวิเคราะห์การขยายบทบาทของจีนในการรับมือวิกฤตโควิด-19 บนเวทีโลก

1) จีนกับชาวจีนโพ้นทะเล กลุ่มสังคมชาวจีนโพ้นทะเลมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนโยบาย ต่างประเทศจีนมาโดยตลอด รัฐบาลจีนตระหนักในประเด็นนี้จึงได้ให้ความช่วยเหลือต่อชาวจีนโพ้นทะเล ทั่วโลก โดยเมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2563 รัฐบาลมณฑลหูเป่ย์ได้จัดส่งสิ่งของให้กับชาวจีนโพ้นทะเลใน พื้นที่ต่างๆทั่วโลกเพื่อแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ประกอบด้วย หน้ากาก สมุนไพรจีน เพราะในช่วงแรกที่เกิดการแพร่ระบาดในจีน ชาวจีนโพ้นทะเลในต่างประเทศได้ให้ความช่วยเหลือชาวจีน และรัฐบาลจีน ดังนั้น เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในต่างประเทศมากขึ้นจนส่งผลให้ชาว จีนโพ้นทะเลเผชิญกับความยากลำบาก รัฐบาลจีนและชาวจีนในแผ่นดินใหญ่จึงต้องร่วมมือกับชาวจีนโพ้น ทะเลในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใหม่ของโลกไปพร้อมกัน นอกจากนี้ ในขณะที่จีนแบ่งปัน ประสบการณ์การรักษาให้แก่ประเทศต่างๆทั่วโลก จีนได้ส่งออกศาสตร์การแพทย์แผนจีนไปพร้อมกันด้วย ซึ่งได้ช่วยให้เกิดการยอมรับบทบาทของจีนต่อเวทีโลกมากขึ้น เช่น บทบาทของชาวจีนในเมืองปราโต (Prato) แคว้นทัสคานี (Tuscany) ของอิตาลี มีความสำคัญในการช่วยเหลือรัฐบาลท้องถิ่นแก้ไขปัญหาไวรัส โควิด-19 ขณะเดียวกัน บทบาทของชาวจีนโพ้นทะเลกลุ่มนี้ช่วยสร้างความเชื่อใจของอิตาลีต่อบทบาท ของจีน

2) จีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บทบาทของจีนต่อการแก้ไขปัญหาไวรัสโควิด-19 ในประเทศเพื่อน บ้านมีความสอดคล้องกับนโยบาย “Good Neighbor Policy” และ “Belt and Road Initiative-BRI” ซึ่งใน ส่วนของพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น นายหวัง อี้ (Wang Yi) มন্ত্রীแห่งรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศจีน ได้พบปะกับนายดอน ปรมมัตถ์วินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทย เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ที่กรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ช่วยสร้าง ความเชื่อใจและร่วมมือใกล้ชิดระหว่างจีนกับประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่การประชุมรัฐมนตรีกลาโหม

อาเซียนที่เวียดนามเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ประเทศสมาชิกอาเซียนได้แสดงความชื่นชมความพยายามของจีนในการต่อสู้กับการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และเห็นชอบร่วมกันในการเสริมความร่วมมือด้านการป้องกันเพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาด ทั้งนี้ บทบาทของจีนในการเป็นผู้นำของภูมิภาคมีมากขึ้นภายหลังเกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ขณะที่บทบาทของสหรัฐอเมริกาได้ลดลงไป

3) **จีนกับตะวันออกกลาง** จีนมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับหลายประเทศในตะวันออกกลาง เพราะเป็นพื้นที่แหล่งพลังงานที่สำคัญภายนอกประเทศ ขณะเดียวกัน ยังเป็นหนึ่งในพื้นที่ภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญต่อโครงการ BRI ที่นำเสนอโดยจีน ดังนั้น จีนจึงเริ่มช่วยเหลือหลายประเทศในตะวันออกกลางเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการต่อสู้กับไวรัสโควิด-19 เช่น การส่งทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญไปช่วยเหลือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา และการบริจาคอุปกรณ์ทางการแพทย์ให้แก่อิหร่าน อิรัก ซาอุดีอาระเบีย และอีกหลายประเทศ ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีจากประเทศในตะวันออกกลางและภาพลักษณ์ของจีนในการเป็นผู้นำโลกมีมากขึ้นเพราะจีนมีทั้งองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่สามารถช่วยเหลือประเทศต่างๆ ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4) **จีนกับแอฟริกา** ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในภูมิภาคแอฟริกาใกล้ชิดกันมากมาหลายปี โดยเฉพาะตั้งแต่ที่จีนได้ริเริ่มนโยบาย BRI ภูมิภาคแอฟริกาเป็นหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายการเชื่อมโยงทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างจีนกับระบบโลก โดยในปี พ.ศ.2562 มูลค่าการค้าระหว่างจีนกับกลุ่มประเทศแอฟริกาประมาณ 208,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตาม ภายหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในจีนและทั่วโลก ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา รัฐบาลจีนได้มีมาตรการควบคุมและเข้มงวดต่อทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดระหว่างชาวแอฟริกันและชาวจีน เพราะชาวจีนหวาดระแวงว่าชาวแอฟริกันอาจจะติดเชื้อไวรัสโควิด-19 มีชาวแอฟริกันหลายพันคนในเมืองกว่างโจว มลฑลกว่างตง ถูกขับไล่ออกจากโรงแรมและที่พักต่างๆ ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและตำรวจจีนได้ใช้มาตรการเข้มงวดเพื่อตรวจหาเชื้อโควิด-19 ตามที่พักของชาวแอฟริกัน สถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลให้มีการประท้วงรัฐบาลจีนในแอฟริกาและสหภาพแอฟริกาออกแถลงการณ์แสดงความกังวลต่อรัฐบาลจีน ประเด็นนี้กำลังท้าทายผลประโยชน์ที่มีร่วมกันระหว่างจีนและแอฟริกา

5) **จีนกับยุโรป** ยุโรปมีความสำคัญต่อจีนมานาน โดยเฉพาะต่อความสำเร็จของนโยบาย BRI ภายหลังเกิดสงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ ที่เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2560 จีนให้ความสำคัญต่อยุโรปมากขึ้นเพื่อกระจายความเสี่ยงทางการค้าไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการระบาดของไวรัสโควิด-19 ในจีนและทั่วโลกตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2563 จีนเริ่มส่งความช่วยเหลือไปยังพื้นที่ยุโรปตะวันตกและตะวันออก บางประเทศ เช่น อิตาลีได้ตอบสนองเชิงบวกต่อความช่วยเหลือจากจีน อย่างไรก็ตาม หลายประเทศได้ยกเลิกการรับความช่วยเหลือจากจีน เพราะอ้างว่าอุปกรณ์ทางการแพทย์ของจีนไม่ได้มาตรฐาน ขณะที่สหภาพยุโรปมีความหวาดระแวงต่อนโยบายความช่วยเหลือของจีนและกังวลว่าจีนอาจจะใช้อิทธิพล

จากวิกฤตการณ์ไวรัสโควิด-19 ขยายอิทธิพลทางการเมืองเข้าไปในยุโรป การตอบสนองที่แตกต่างและหลากหลายของประเทศในยุโรปจึงเป็นทั้งโอกาสและข้อท้าทายต่อผลประโยชน์ของจีนในภูมิภาคนี้

6) จีนกับสหรัฐอเมริกา จีนมีปัญหาสงครามการค้ากับสหรัฐมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 และภายหลังเกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในต่างประเทศและสหรัฐอเมริกา จีนขัดแย้งกับสหรัฐมากขึ้นเพราะประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ได้เรียกไวรัสโควิด-19 ว่า “ไวรัสจีน” (Chinese Virus) เพราะเป็นเชื้อไวรัสที่แพร่ระบาดมาจากจีน และมีการกล่าวหาระหว่างรัฐบาลสหรัฐและรัฐบาลจีนว่าอยู่เบื้องหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส อย่างไรก็ตาม ผู้นำจีนและสหรัฐพยายามควบคุมสถานการณ์ไม่ให้ขัดแย้งมากขึ้น โดยได้มีการพูดคุยผ่านโทรศัพท์พร้อมทั้งแสดงท่าทีสนับสนุนซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาภายในประเทศ ซึ่งจีนพร้อมที่จะสนับสนุนสหรัฐในการแก้ไขปัญหาภายในประเทศหลังมีการประเมินว่าสหรัฐจะเป็นศูนย์กลางการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ต่อจากยุโรปและจีน

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐท่ามกลางการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เกิดขึ้นทั้งความร่วมมือและยังวิจารณ์บทบาทการดำเนินงานขององค์การอนามัยโลกที่สนใจจีนมากเกินไปทั้งๆที่สหรัฐคือประเทศที่บริจาคเงินให้องค์การอนามัยโลกมากที่สุด ประมาณ 45 เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณทั้งหมด ขณะเดียวกัน ผู้ที่มีแนวคิดอนุรักษ์นิยมในสหรัฐอเมริกาได้วิจารณ์การทำงานขององค์การอนามัยโลกมากขึ้น เช่น นายมาร์โก รูบิโอ สมาชิกวุฒิสภาสหรัฐ จากพรรคริพับลิกัน ได้กล่าวหาว่าผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลกยอมรับข้อมูลที่บิดเบือนจากจีนและใช้ข้อมูลดังกล่าวชี้นำประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งต่อมาสหรัฐได้ประกาศลดเงินสนับสนุนต่อองค์การอนามัยโลกและสะท้อนว่านโยบายต่างประเทศของสหรัฐกำลังลดความสำคัญขององค์การระหว่างประเทศที่มีการดำเนินงานไม่ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐ และก็อาจจะกลายเป็นโอกาสของจีนในการแสดงบทบาทแทนที่สหรัฐได้มากขึ้น

7) จีนกับองค์การระหว่างประเทศ ภายหลังจากไวรัสโควิด-19 ได้แพร่ระบาดจากจีนไปทั่วโลก องค์การอนามัยโลก (World Health Organization-WHO) ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ร่วมมือกันเพื่อหยุดยั้งการระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งจีนได้แสดงออกถึงการมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ เช่น เมื่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UNHRC) จัดประชุมทางไกลผ่านดาวเทียม เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ.2563 นายเฉิน ซู (Chen Xu) ผู้แทนถาวรจีนประจำสหประชาชาติ ได้กล่าวเน้นย้ำบทบาทของจีนในการมีส่วนร่วมกับต่างประเทศแก้ไขวิกฤตการณ์ไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้จีนได้รับการยกย่องชื่นชมจากสหประชาชาติ องค์การอนามัยโลกและประชาคมโลก

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แสดงให้เห็นว่าระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีความเชื่อมโยงและพึ่งพาซึ่งกันและกันสูงมาก ส่งผลให้การแพร่ระบาดของเชื้อโรคในจีนสามารถกระจายไปได้ทั่วโลกและเกิดอันตรายต่อชีวิตของประชากรโลก ขณะเดียวกัน ยังทำลายระบบสังคมและเศรษฐกิจของโลกไปพร้อมกัน ซึ่งผู้นำจีนพิจารณาว่าการร่วมมือระหว่างประเทศที่เข้มแข็งจะนำไปสู่การได้รับชัยชนะร่วมกัน ดังนั้น ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง จึงได้เข้าร่วมการประชุมทางไกลผ่านจอภาพครั้งแรกของการประชุมผู้นำกลุ่ม G20 เมื่อ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งท่าทีและบทบาทของจีนได้ช่วยสร้างความมั่นใจต่อผู้นำประเทศ

เศรษฐกิจของโลก โดยเฉพาะต่อการฟื้นฟูความเสียหายของระบบเศรษฐกิจโลกภายหลังสิ้นสุดการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

3. ความท้าทายต่อบทบาทของจีนในอนาคต

1) **ความเชื่อใจระหว่างประเทศ** ภายหลังจากเกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในต่างประเทศ จีนพยายามแสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะการให้ข้อเสนอแนะทางนโยบายและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น ซึ่งส่งผลให้เกิดการยอมรับบทบาทของจีนมากขึ้น อาจพิจารณาได้ว่าสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 คือโอกาสของจีนในการส่งออก “China Model” สู่อีก ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม บางประเทศยังคงหวาดระแวงต่อบทบาทของจีน เช่น ความช่วยเหลือจากจีนได้รับการยอมรับจากอิตาลีอย่างมาก แต่ขณะเดียวกัน คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปแสดงท่าทีกังวลต่อบทบาทของจีนต่อประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยเฉพาะกิจการรัฐวิสาหกิจได้รับความสนใจจากนักลงทุนชาวจีน ซึ่งภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำรุนแรงและราคาหุ้นที่ร่วงลงอย่างต่อเนื่องส่งผลให้กิจการรัฐวิสาหกิจเหล่านั้นเสี่ยงต่อการขายกิจการให้นักลงทุนต่างชาติมากขึ้น

2) **บทบาทขององค์การระหว่างประเทศ** จากท่าทีของรัฐบาลจีนที่ได้แนะนำให้เสนอว่าการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีความเชื่อมโยงทั้งระบบโลกและความร่วมมือระหว่างประเทศคือหนทางเดียวในการสร้างชัยชนะร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านของสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 กำลังส่งผลให้เกิดการก่อตัวของแนวคิดชาตินิยมและทำลายแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) ที่ให้ความสำคัญกับองค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศแบบพหุภาคีลดน้อยลง เช่น รัฐบาลสหรัฐอเมริกาประกาศจะลดเงินสนับสนุนองค์การอนามัยโลกซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานขององค์การดังกล่าว สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกำลังท้าทายต่อนโยบายจีนที่ต้องการส่งเสริมบทบาทขององค์การระหว่างประเทศทั้งองค์กรที่ก่อตั้งโดยประเทศตะวันตกและองค์กรใหม่ที่จีนมีบทบาทนำในการก่อตั้ง

3) **การผลิตและขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ** การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อการผลิตและขนส่งสินค้าของโลก ซึ่งที่ผ่านมาจีนได้มีการสำรองทรัพยากรและวัตถุดิบที่สำคัญต่อการผลิตสินค้าและบริการเพื่ออุปโภคและบริโภคภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศ เพราะรัฐบาลจีนตระหนักถึงผลกระทบจากสงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ ที่เริ่มต้นในปี พ.ศ.2560 อย่างไรก็ตาม หากสถานการณ์ยืดเยื้อ ระบบการผลิตและขนส่งสินค้าอาจจะส่งผลกระทบต่อจีน โดยเฉพาะความมั่นคงทางด้านอาหาร ขณะเดียวกัน หากตลาดในต่างประเทศฟื้นตัวอาจจะกระทบต่อการส่งออกและลงทุนในต่างประเทศของมากกว่านั้น จีนอาจจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของระบบห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของอุตสาหกรรมโลก เพราะภายหลังจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 อาจจะส่งผลให้บริษัทอุตสาหกรรมของโลกย้ายฐานการผลิตสินค้าออกจากจีนไปยังประเทศอื่นเพื่อกระจายความเสี่ยง

ความท้าทายที่กำลังเกิดขึ้นนี้คือดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางการเมืองของจีนในอนาคต หากจีนสามารถสร้างความเชื่อใจและพัฒนาความร่วมมือกับนานาชาติเพื่อแก้ไขปัญหาไวรัสโควิด-19 ได้สำเร็จก็จะส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ให้เจริญเติบโตต่อไป จีนจะ

สามารถผงาดขึ้นมาอย่างสันติและเป็นผู้นำระบบระหว่างประเทศได้ อย่างไรก็ตาม หากจีนไม่สามารถสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นได้ ผลเสียหายอาจจะเกิดขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจและการเมืองของจีนตามลำดับ เพราะระบบเศรษฐกิจของจีนได้เริ่มบูรณาการเข้ากับระบบเศรษฐกิจโลกมาตั้งแต่ทศวรรษ 1980 จนถึงปัจจุบัน นโยบายต่างประเทศจึงเชื่อมโยงกับนโยบายภายในประเทศอย่างมาก

4. โอกาสต่อไทยและอาเซียน

การเกิดเหตุการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 คือจุดเปลี่ยนที่สำคัญต่อการขยายความร่วมมือระหว่างไทย อาเซียน และจีน อาจพิจารณาได้ว่าวิกฤตการณ์นำมาซึ่งโอกาสในการสร้างระเบียบใหม่ของภูมิภาคอีกครั้ง ซึ่งจีนจะเป็นหนึ่งในมหาอำนาจที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างระเบียบใหม่ ขณะเดียวกันก็จะเป็นโอกาสต่อแสดงบทบาทของไทยเช่นเดียวกัน เพราะไทยเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนมาโดยตลอด ฝ่ายจีนยังคงระลึกถึงความร่วมมือระหว่างจีน ไทย และอาเซียนในการเผชิญกับปัญหาการเกิดวิกฤตการเงินเอเชียในปี พ.ศ. 2540 และการแพร่ระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงหรือซาร์ส (SARS) เมื่อปี พ.ศ. 2546 พิจารณาได้จากเหตุการณ์ความช่วยเหลือของจีนต่อลาวในในช่วงเวลาที่ผ่านมา เช่น การประชุมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาบวกสาม เมื่อ 14 เมษายน พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมานายหลี่ เค่อเฉียง นายกรัฐมนตรีจีน ได้กล่าวถึงการเป็นประชาคมที่มีอนาคตร่วมกันในอนาคต อาเซียนและประเทศคู่เจรจาบวกสามควรแก้ไขปัญหาวิกฤตร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนายกรัฐมนตรีไทยที่สนับสนุนให้มีการร่วมมือกันในภูมิภาคเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน กิจกรรมที่เกิดขึ้นนี้สะท้อนถึงบทบาทของจีนกับประเทศในภูมิภาคกำลังร่วมมือกันสร้างระเบียบใหม่ของภูมิภาค

5. บทสัมภาษณ์พลเอกสุรสิทธิ์ อดินาท ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

คำถาม: ท่านเห็นว่าบทบาทของจีนในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสในต่างประเทศเป็นอย่างไร ไทยควรมีความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ต่อจีนในประเด็นนี้อย่างไร

คำตอบ: จีนมีความพร้อมในด้านเครื่องมือ บุคลากร และประสบการณ์ ดังนั้น สิ่งที่จีนนำไปช่วยต่างประเทศสามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกัน จะต้องมีการขอความช่วยเหลือจากจีนก่อนจึงจะสามารถดำเนินการได้ (ซึ่งไม่ได้หมายความว่าจีนไม่พร้อม) แต่จีนต้องระมัดระวังภาพลักษณ์ของจีนต่อภารกิจความช่วยเหลือในต่างประเทศ ทั้งนี้ บทบาทของจีนในประเด็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจีนมีศักยภาพสูงมากในการ เคลื่อนย้ายทางยุทธศาสตร์ (Strategic Movement) ในด้านเครื่องมือและทรัพยากรในสถานะฉุกเฉิน เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ทั่วโลก รวมทั้งการจัดการในวิกฤตการณ์ต่าง ๆ

ในส่วนของการร่วมมือทางยุทธศาสตร์ไทย-จีน ไทยมีความร่วมมือกับจีนคู่ขนานกับประเทศตะวันตก เพราะระบบความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity System) ของไทยกับต่างประเทศมีมานาน

ไทยร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ทศวรรษ 1950 ซึ่งในขณะนั้นจีนยังไม่ได้มีความร่วมมือกับไทย ดังนั้นเมื่อจีนในปัจจุบันมีการพัฒนาทางด้านห้องทดลองมากขึ้นก็จะเป็นประโยชน์ต่อความร่วมมือในภูมิภาค โดยเฉพาะส่งผลดีต่อความร่วมมือระหว่างจีนกับไทยและจีนกับอาเซียน เพราะศูนย์การแพทย์ทางทหารของอาเซียนมีที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ซึ่งจีนจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นได้ผ่านกรอบความร่วมมือ ASEAN Plus Three และ ASEAN Plus One ดังนั้น หากจีนและไทยร่วมมือกันในเรื่องความมั่นคงมนุษย์ (Human Security) จะมีประโยชน์ต่อการสร้างความมั่นใจและความมั่นคงของภูมิภาคมากขึ้นและส่งผลสำเร็จต่อเป้าหมายของจีนในภูมิภาค ขณะเดียวกัน ไทยจะมีโอกาสแสดงบทบาทเป็นศูนย์กลางด้านการฝึกฝน วิจัยและพัฒนาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งนี้คือสิ่งที่จีนทำได้ดีและจะต้องพัฒนาความร่วมมือกับไทยมากขึ้น

6. ในมุมมองของศาสตราจารย์ จู เจิ้นหมิง (朱振明) สถาบันวิจัยเอเชียใต้-เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (คุนหมิง) และ ศูนย์ไทยศึกษาแห่งมณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน

ศาสตราจารย์ จู เจิ้นหมิงได้แสดงความคิดเห็นว่าจีนกับไทยต้องประสานมือสามัคคีกัน ส่งเสริมความร่วมมือและร่วมกันต่อสู้กับโรคปอดอักเสบจากไวรัสโคโรนาเพื่อให้ได้รับชัยชนะในท้ายที่สุด ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีขณะที่ประชาชนจีนกำลังประสบความยากลำบากอย่างแสนสาหัสในการป้องกันและควบคุมโลกนั้น ทั้งประชาชนไทยและรัฐบาลไทยมีความเข้าใจจีนและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาของจีนซึ่งเป็นสิ่งที่ล้ำค่ามาก และสะท้อนถึงมิตรภาพ “จีนไทยมิใช่อื่นไกล พี่น้องกัน” อย่างลึกซึ้ง

ในปัจจุบันไทยกำลังต่อสู้กับปัญหาและเป็นช่วงเวลาที่ท้าทายของรัฐบาลและประชาชนไทย รัฐบาลจีนและประชาชนจีนมีความเข้าใจและพยายามสนับสนุนช่วยเหลือต่อไทยอย่างเต็มที่มาตั้งแต่วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2563 ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านอุปกรณ์การแพทย์ เช่น ชุดอุปกรณ์ตรวจหาเชื้อไวรัสหน้ากากอนามัย และชุดป้องกันทางการแพทย์ ขณะเดียวกัน รัฐบาลจีนได้เพิ่มการนำเข้าสินค้าเกษตรจากไทยมากขึ้น มาตรการดังกล่าวนี้จะช่วยบรรเทาผลกระทบจากปัญหาต่อสุขภาพของประชาชนไทยและการ

พัฒนาเศรษฐกิจของไทย มิตรภาพที่เกิดขึ้นระหว่างสองประเทศนี้สอดคล้องกับผลการสำรวจของ “Super Poll” ในไทยที่ระบุว่าประชาชนไทยร้อยละ 73.3 มองว่าจีนเป็นประเทศที่เป็นมิตรกับไทยมากที่สุดในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

นอกจากนั้น ศาสตราจารย์ จู เจิ้นหมิง มองว่าสถานการณ์ในปัจจุบันคือโอกาสที่ดีต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างจีนและไทยให้ก้าวหน้าและรอบด้านมากขึ้น ซึ่งควรประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการป้องกันและควบคุมโรค 2) การกระชับความร่วมมือและวิจัยระหว่างสองประเทศในการผลิตวัคซีนและตรวจวินิจฉัยโรค โดยเฉพาะประเทศไทยมีมาตรฐานการรักษาพยาบาลค่อนข้างสูง ขณะที่จีนมีความก้าวหน้าทางการแพทย์ และ 3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสองประเทศในการใช้ยาจีนและสมุนไพรไทย เพื่อส่งเสริมการใช้ยาแผนโบราณและรักษาโรคไวรัสโควิด-19 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความร่วมมือดังกล่าวนี้จะช่วยให้จีนและไทยสามารถเอาชนะเชื้อไวรัสได้อย่างแน่นอน และจะช่วยพัฒนาความร่วมมือหุ้นส่วนยุทธศาสตร์รอบด้านระหว่างจีนและไทยให้ก้าวหน้าไปสู่ระดับใหม่ (ข้อมูลจากวารสารแม่น้ำโขง 《湄公河》 ฉบับ พฤษภาคม ค.ศ. 2020 หน้า 65-66)

สรุป เหตุการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้สร้างผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบสังคมและเศรษฐกิจโลก นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว จีนได้ให้ความช่วยเหลือต่อต่างประเทศ เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเสนอแนะนโยบาย การสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์แก่ประเทศต่างๆทั่วโลก ขณะเดียวกัน จีนได้เรียกร้องให้ทุกประเทศร่วมมือกันเพื่อรักษากลไกของระบบเศรษฐกิจโลกให้เปิดกว้างต่อทุกประเทศต่อไป บทบาทของจีนจะส่งผลให้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกลายเป็นระบบหลายขั้วอำนาจมากขึ้น อำนาจและบทบาทของสหรัฐจะลดลง ขณะเดียวกัน บทบาทและความรับผิดชอบของจีนต่อโลกจะปรากฏชัดเจนมากขึ้น

บทบาทของจีนต่อการแก้ไขปัญหาไวรัสโควิด-19 ในต่างประเทศ ส่งผลให้ประชาคมโลกต้องการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อเผชิญความท้าทายร่วมกัน โดยเฉพาะ โลกหลังยุคไวรัสโควิด-19 จะส่งผลให้ความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคเป็นที่ต้องการของตลาด ดังนั้น ความได้เปรียบทางเทคโนโลยีของจีน เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต 5G ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence-AI) การผลิตโดยใช้กลไกของหุ่นยนต์ จะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เศรษฐกิจโลกเติบโตต่อไป ขณะเดียวกัน จีนต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ เช่น แนวคิดชาตินิยมจะได้รับความสนใจมากขึ้นในสังคมของประเทศที่ได้รับความเสียหายหนักจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และจะส่งผลให้นโยบายของประเทศเหล่านี้มุ่งรักษาผลประโยชน์ของชาติตนเองเป็นหลัก ซึ่งจะส่งผลให้การเจรจาในระดับพหุภาคีถูกลดความสำคัญลงและบทบาทขององค์การระหว่างประเทศลดน้อยลงตามมา

นอกจากนั้น ประเด็นเรื่องความเข้าใจก่อนนโยบายต่างประเทศจีนที่มีต่อประเทศต่างๆ การต่อต้านชาวจีนในเรื่องการครอบครองทรัพยากรในต่างประเทศ การจัดการกับสถานการณ์หนี้เสียและอัตรา

เติบโตทางเศรษฐกิจของจีนที่ต่ำกว่าเป้าหมายซึ่งจะกระทบความหวังของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลจีน ปัจจัยเหล่านี้คือตัวชี้วัดความสำเร็จต่อการบรรลุเป้าหมาย “ความฝันของจีน” (Chinese Dream) ที่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ได้เคยประกาศไว้

รายการอ้างอิง

- สัมภาษณ์พลเอกสุรสิทธิ์ ทัศนังคทา ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2563
- วารสารแม่น้ำโขง (湄公河) ฉบับ พฤษภาคม ค.ศ. 2020 หน้า 65-66.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). เศรษฐกิจจีนไตรมาส 1/2020 หดตัว 6.8% เช่นผลกระทบไวรัสโควิด-19. ค้นจาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-450821>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). แมกโดแนลด์ในจีนประกาศห้ามคนผิวสีเข้าร้าน หวั่นเชื้อโควิด-19. ค้นจาก <https://www.prachachat.net/social-media-viral/news-449890>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). ไนจีเรียประท้วงจีน หลังเลือกปฏิบัติต่อชาวแอฟริกัน เหตุกังวลโควิด-19. ค้นจาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-449748>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). EU เตรียมวางแผนช่วยเหลือกิจการอ่อนแอ หวั่นต่างชาติเข้าครอบงำ. ค้นจาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-451251>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). “ขนส่งทางเรือ” ชะงัก กระทบความมั่นคง “อาหารโลก”. ค้นจาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-450933>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). แอฟริกาเดือด! หลังตำรวจจีนใช้ความรุนแรงต่อชาวแอฟริกัน บังคับใช้มาตรการคุมโรคเข้มงวด. ค้นจาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-449081>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). เศรษฐกิจจีนเปราะบาง “ดีมานด์ซ็อก-ว่างงานพุ่ง” ปัญหาใหญ่หลังฟื้นไข้. ค้นจาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-446597>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). ผู้แทนจีนประจำยูเอ็น ชูบทบาทจีนจัดการโควิด-19. ค้นจาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-447563>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). ยุโรปตื่น “การทูตหน้ากากจีน” ผวาสอดใส่ “อิทธิพลการเมือง”. ค้นจาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-444345>
- REUTERS. (2020). From zero to hero: Italy's Chinese help beat coronavirus. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-italy-chinese/from-zero-to-hero-italys-chinese-help-beat-coronavirus-idUSKBN21I3I8>

- Xinhua News. (2020). Xinhua Headlines: China's support boosts Middle East's anti-virus ability. Retrieved from http://www.xinhuanet.com/english/2020-03/29/c_138928562.html
- The Star. (2020). China continues to show solidarity as Covid-19 cases exceed 200,000 in Middle East. Retrieved from <https://www.thestar.com.my/news/regional/2020/04/18/china-continues-to-show-solidarity-as-covid-19-cases-exceed-200000-in-middle-east>
- Aljazeera. (2020). Why China's support to coronavirus-hit Europe stirs controversy. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2020/04/china-support-coronavirus-hit-europe-stirs-controversy-200404160742616.html>
- China Daily. (2020). Trade feels the heat as nations face pandemic. Retrieved from <http://global.chinadaily.com.cn/a/202004/23/WS5ea0e786a3105d50a3d182cb.html>